

Sygn. akt VIII C 1389/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2021 roku

Sąd Rejonowy w Kielcach, VIII Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Wiesław Stępniaik

Protokolant sekr. sąd. Wiktoria Lech

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2021 roku w Kielcach

na rozprawie sprawy

z powództwa A. W. (1)

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powódki kosztami procesu;

III. orzeka, że nie uiszczono koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt VIII C 1389/19

UZASADNIENIE

punktu I sentencji wyroku z dnia 11 maja 2021 roku

W pozwie z dnia 22 lipca 2019 roku sprecyzowanym pismem z 21 stycznia 2020 roku (k. 28-29) powódka A. W. (2) domagała się ustalenia nieważności umowy kredytu z dnia 14 listopada 2014 roku o numerze (...) zawartej między poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., a jej zmarłym w dniu 17 marca 2016 roku mężem J. W..

W uzasadnieniu powódka wskazała, że jest spadkobierczynią J. W.. Podniosła, że 5 czerwca 2016 roku dowiedziała się o zawartej między swym mężem a poprzednikiem prawnym pozwanego umowie kredytowej na kwotę 5.940 złotych, jednak w dacie zawarcia umowy tj. 14 listopada 2014 roku J. W. znajdował się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji ponadto ze względu na zły stan zdrowia nie był w stanie osobiście stawić się w placówce banku oraz podpisać umowę kredytu. Wskazała, że szukając informacji na temat zaciągniętego zobowiązania odnalazła potwierdzenia wpłat na rachunek swego zmarłego w dniu (...) syna T. W. co wzbudziło w niej przekonanie, iż to syn wykorzystując zły stan zdrowia ojca zawarł w jego imieniu przedmiotową umowę kredytu. Odnalazła również pełnomocnictwa od J. W. w tym do zawarcia umowy kredytowej upoważniające syna T. W.. Ponadto na egzemplarzu umowy będącym w jej posiadaniu brakuje podpisu osoby zawierającej umowę. (k.2-4)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów procesu. Wskazał, że w pełni kwestionuje twierdzenia powódki, zgodnie z którymi w momencie udzielenia przez J. W. pełnomocnictwa synowi T. W. rzekomo pozostawał w stanie wyłączającym świadome albo swobodne

powzięcie decyzji i wyrażenie woli, albowiem pełnomocnictwo udzielone tuszowym odciskiem kciuka prawej ręki zostało notarialnie poświadczane przez notariusza B. M.. Podniósł, że brak podpisu J. W. wynikał tylko z faktu niedowładu ręki, zaś notariusz nie poświadczyłby podpisu w sytuacji gdyby uznał, że mocodawca jest w stanie wyłączającym świadomość. Ponadto w jego ocenie nie zasługuje na uwzględnienie zarzut powódki, że jej syn sam pobrał odcisk palca od J. W., albowiem tuszowy odcisk został złożony w obecności notariusza. Wskazał również, że niezdolność do samodzielnej egzystencji J. W. spowodowana była jedynie stanem narządu ruchu. (k. 106-110 i k. 546-548)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 października 2011 roku J. W. udzielił dwóch pełnomocnictw synowi T. W. i powódce (żonie) A. W. (2) w formie pisemnej z podpisem (tuszowym odciskiem palca) notarialnie poświadczonym przez notariusza B. M. prowadzącą kancelarię notarialną w K.. Pierwsze z pełnomocnictw było pełnomocnictwem ogólnym do występowania w imieniu J. W. przed wszelkimi osobami fizycznymi, prawnymi urzędowymi, instytucjami państwowymi i samorządowymi, składania wszelkich dokumentów, pism, oświadczeń koniecznych zapewnień i wyjaśnień, odbioru dokumentów, korespondencji zwykłej i poleconej, kwot pieniężnych, zawiadomień sądowych, regulowania wszelkich należności, podpisywania pism, oświadczeń, umów cywilnoprawnych. Drugie pełnomocnictwo zawarte tego samego dnia będące pełnomocnictwem rodzajowym dotyczyło składania oświadczeń woli związanych z zawarciem umów kredytowych. Pełnomocnictwo to zawiera wzmiankę sporządzoną przez notariusza o treści: „J. W. nie mogący się podpisać z powodu niedowładu ręki złożył tuszowy odcisk kciuka prawej ręki”. J. W. udzielił synowi pełnomocnictwa na prośbę syna T. W., który w 2011 roku chciał zaciągnąć kredyt gotówkowy na J. W., gdyż ze względu na brak zdolności kredytowej nie mógł zrobić tego osobiście. J. W. zgodził się na to aby syn wziął w niego imieniu kredyt, gdyż chciał pomóc synowi w otwarciu działalności gospodarczej. W oparciu o udzielone T. W. pełnomocnictwo J. W. w 2011 roku zawarł z poprzednikiem prawnym pozwanego pierwszą umowę o kredyt gotówkowy, którą w części T. W. spłacił sam a w części A. W. (2). W dniu 14 listopada 2014 roku T. W. jako pełnomocnik ojca J. W. zawarł kolejną umowę kredytu o numerze (...). Pełnomocnik działał w oparciu o pełnomocnictwo z dnia 10 października 2011 roku. Bank udzielił J. W. kredytu w kwocie 5940 złotych przy czym całkowita kwota do spłaty wynosiła 8427,16 złotych, zaś termin spłaty ostatniej raty przypadał na dzień 25 listopada 2020 roku.

Dowód: zeznania świadków: A. Ł. (k. 442), K. S. (441), L. P. (441v), pełnomocnictwo ogólne (k.16, 116), pełnomocnictwo rodzajowe (k.114), poświadczenie notarialne (k. 115, 117), częściowo zeznania powódki (k. 440-441 w z k. 551v), umowa o kredyt gotówkowy nr (...) (k. 5-71, 18-121).

J. W. nie był osobą chorą psychicznie ani upośledzoną umysłowo. Leczył się neurologicznie od 2004 roku z powodu zwyrodnienia kręgosłupa w odcinku szyjnym i lędźwiowym, cierpiał na chorobę G.-B. z niedowładem obustronnym kończyn dolnych. Ponadto występowała u niego cukrzyca, nadciśnienie tętnicze i choroba niedokrwienności serca. W 2006 roku przeżył udar mózgu z niedowładem prawostronnym. Poruszał się na wózku. Kontakt z nim bym utrudniony. Rozumiał i spełniał polecenia.

J. W. w dniu 10 października 2011 roku tj. w dacie udzielenia pełnomocnictwa nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne powzięcie decyzji.

W dniu zawarcia umowy o kredyt gotówkowy numer (...). 14 listopada 2014 roku z powodu otępienia naczyniopochodnego J. W. znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Dowód: opinia sądowo – psychiatryczna i psychologiczna biegłych M. Ć. oraz A. G. (k. 527-531), częściowo zeznania powódki A. W. (1) (k. 440-441 w zw. z k. 551).

Stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z wyżej powołanych dokumentów, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała, a także zeznania świadków A. Ł. (k. 442), K. S. (441), L. P. (441v) oraz przesłuchania stron, na podstawie art. 302 § 1 k.p.c. ograniczonego do przesłuchania powódki (k. 440-441 w zw. z k. 551), które Sąd

uznał za wiarygodne w części znajdującej potwierdzenie w pozostałym zebranych w sprawie materiałem dowodowym w szczególności opinią biegłych. Podstawą ustaleń faktycznych była przede wszystkim opinia biegłych z zakresu psychiatrii oraz psychologii sporządzona przez psychiatrę M. Ć. oraz psychologa A. G.. Nie budzi wątpliwości Sądu, że opinia ta została sporządzona rzetelnie i fachowo, z uwzględnieniem całokształtu materiału dowodowego, w tym dołączonej do akt sprawy dokumentacji medycznej. Opinia jest logiczna, spójna i konsekwentna. Podkreślić należy, że nie była ona ostatecznie kwestionowana przez strony.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę prawną żądania powódki w przedmiotowej sprawie stanowił art. 189 k.p.c., zgodnie z którym ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa można żądać, gdy ma się w tym interes prawny. Pojęcie interesu prawnego nie zostało zdefiniowane przez ustawodawcę. W judykaturze ugruntowane jest stanowisko, że interes prawny jest obiektywną potrzebą uzyskania konkretnej ochrony wywołaną rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem sfery prawnej podmiotu prawa cywilnego (vide: wyroki Sądu Najwyższego z 19 lutego 2002 r. IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13 i z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, LEX nr 483288).

Powszechnie przyjmuje się, że interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Istnienie interesu prawnego jest kwestionowane przede wszystkim w tych sytuacjach w których występuje równocześnie także inna forma ochrony praw powoda. Powszechnie jest zapatrywanie, że możliwość wytoczenia powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych wyklucza po stronie powoda istnienie interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie naruszonego prawa lub stosunku prawnego (vide: orzeczenia Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 1965r. II CR 266/64, Lex Polonica nr 325924; z dnia 18 grudnia 1968r. I PR 290/68, Lex Polonica nr 317392; z 7 kwietnia 2010r. II PK 342/09, OSNP 2011/19-20/247 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 kwietnia 2011r. I ACa 261/11, LEX nr 898641).

W ocenie Sądu po stronie powódki istniał interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. o ustalenie nieważności umowy kredytu z dnia 14 listopada 2014 roku o numerze (...) zawartej między pozwanym a jej zmarłym w dniu 17 marca 2016 roku mężem J. W.. Pomimo, że umowa została zawarta przez J. W. za pośrednictwem T. W., to powódka jako jego spadkobierczyni stała się odpowiedzialna za spłatę długów spadkowych, w tym z tytułu zobowiązań wynikających z umowy kredytowej o numerze (...). Ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna prowadziłoby więc do zwolnienia powódki z obowiązku spłacenia pozostałego z tytułu umowy kredytowej długu.

Powódka podnosiła, że spadkodawca złożył oświadczenie woli z dnia 14 listopada 2014 roku w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Zgodnie z art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Stan wyłączający świadomość to brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. W razie zaistnienia sytuacji, o której mowa w art. 82 k.c., dokonana przez strony czynność prawna dotknięta jest sankcją nieważności bezwzględnej. Bezwzględnie nieważna czynność prawna nie wywołuje żadnych skutków prawnych objętych wolą stron już od momentu jej dokonania. Stanowisko to jest ugruntowane w orzecznictwie i doktrynie prawa. Nieważność czynność prawnej podlega uwzględnieniu przez sąd z urzędu. Celem udowodnienia spełnienia przesłanek z art. 82 k.c. ustawodawca wymaga wykazania, że osoba składająca oświadczenie woli znajdowała się w stanie psychicznym, który umożliwia jej świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli, wskazując przykładowo: chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy oraz inne, chociażby nawet przemijające zaburzenie czynności.

Stosownie do art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepis ten ustanawia podstawową regułę dowodową, która pozostaje w związku z przepisami kodeksu postępowania cywilnego o dowodach.

Powódka wywodziła, że umowa zawarta między J. W. a pozwanym była nieważna jako zawarta w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. A. W. (2) była zobowiązana tę okoliczność udowodnić i w tym celu wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Powołani przez sąd biegli wskazali, że brak jest podstaw do uznania by J. W. w dacie udzielenia pełnomocnictwa tj. 10 października 2011 roku znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne powzięcie decyzji, zaś w dniu zawarcia umowy o kredyt gotówkowy numer (...). 14 listopada 2014 roku z powodu ołępienia naczyniopochodnego J. W. znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Brak świadomości J. W. przypadający na okres po udzieleniu A. W. (2) oraz T. W. pełnomocnictwa nie miał wpływu na powstanie zobowiązania.

Zgodnie z art. 95 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych albo wynikających z właściwości czynności prawnej, można dokonać czynności prawnej przez przedstawiciela. Czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego.

Skoro czynności prawnej dokonuje przedstawiciel, a nie osoba reprezentowana, to w zasadzie do zachowania tego pierwszego należy odnosić przepisy dotyczące składania oraz wad oświadczeń woli po stronie składającego oświadczenie (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 1976 roku w sprawie IV CR 368/76).

Podkreślić należy, że J. W. w dacie udzielenia pełnomocnictwa synowi T. W. w oparciu o które poprzednik prawny pozwanego udzielił kredytu gotówkowego numer (...) nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome oraz swobodne powzięcie decyzji. Zatem pełnomocnictwo z 10 października 2011 roku jest ważne i wywiera skutki prawne również w dacie zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

Choroby neurologiczne, cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, choroba niedokrwienna serca i udar mózgu z niedowładem prawostronnym nie powodują automatycznie, że osoba, która złożyła oświadczenie woli, uważana być powinna za składającą to oświadczenie w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Konieczne jest ustalenie, czy w chwili wyrażania oświadczenia działał on z dostatecznym rozeznaniem.

Zasadą jest, iż śmierć mocodawcy lub pełnomocnika powoduje wygaśnięcie umocowania. Wynika to z przepisu art. 101 par. 2 k.c., który stanowi, że umocowanie wygasa ze śmiercią mocodawcy lub pełnomocnika, chyba że w pełnomocnictwie inaczej zastrzeżono z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa. W udzielonym T. W. w dniu 10 października 2011 roku pełnomocnictwie do składania w imieniu J. W. oświadczeń woli związanych z zawarciem umów kredytowych wskazano m.in. że:

- pełnomocnictwo może być odwołane w każdym czasie;
- pełnomocnictwo wygasa ze śmiercią mocodawcy;
- pełnomocnicy mogą działać samodzielnie.

Powódka nie udowodniła, aby pełnomocnictwo na dzień 14 listopada 2014 roku wygasło, bądź zostało wypowiedziane. Zatem T. W. działając w oparciu o ważne pełnomocnictwo z dnia 10 października 2011 roku, mógł zawrzeć umowę kredytu w imieniu J. W..

Reasumując skoro J. W. udzielając w dniu 10 października 2011 roku T. W. oraz A. W. (2) pełnomocnictw do zawierania umów kredytowych nie znajdował się w stanie wyłączającym świadomość znaczenia dokonywanej czynności prawnej oraz jej skutków to należało uznać, że umowa kredytu była ważna.

Powódka nie wykazała by pełnomocnik w dacie 14 listopada 2014 roku znajdował się w stanie wyłączającym możliwość świadomego i swobodnego wyrażenia woli ani by mając na uwadze treść pełnomocnictwa, działał z przekroczeniem umocowania. Oba pełnomocnictwa były szerokie i zmierzały do udzielenia najbliższym członkom rodziny uprawnień do podejmowania wszelkich czynności w imieniu J. W..

W związku z tym Sąd orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.